

Bánhidi (1934-ig: Cziglin) Károly

Zalaegerszeg, 1904. október 6. — Keszthely,
1960. július 24.

Testnevelő tanár a keszthelyi gimnáziumban
(1925—1960)

Megemlékezés Bánhidi Károly testnevelő tanár úrról

Az az ember, az a tanár, akiről tömérdek történet, anekdota szól, csak jó és igazságos ember, jó és igazságos tanár lehetett. Ugyanis diákszívekhez a jóság és az igazság a legjobb „ajánlólevél”. Ilyen ember, ilyen tanár volt Bánhidi Károly.

Dr. Bánk Endre —1936-ban érettségizett premontrei öregdiák — így emlékezik rá: „Bánhidi Károly sokoldalú sportember és kiváló testnevelő volt. Minden tanítványa becsülte, azok a gyenge testi adottságúak is, akiknek nem sok kedvük volt az egyhangú, fárasztó néha kimerítő » robothoz»«. Őket inkább a testedzés játékos formáival nevelgette. A bizonyítványi osztályozás során igyekezett a tornajegy megadásában méltányos lenni. A gyengébb fizikumú, de jól vagy a kitűnő tanuló diákokat sosem bélyegezte meg lealázó minősítéssel, hanem a gyengébb teljesítmény ellenére egy - két osztályzattal jobban kvalifikálta. Ha a rossz tanuló jól tornászott, megadta neki a jól vagy kitűnő jegyet, de még a szellemi tárgyból akár meg is buktatott diáknak is”.

Hasonlóképpen emlékezik vissza rá Vida Zsolt is, aki 1953-ban érettségizett (premontrei és az állami gimnáziumnak is tanulója volt): „Rendkívül komolyan csinálta a szakmáját, de tudott lágyszívű is lenni, ha úgy adódott.”

Bánhidi Károly 1904. október 6-án született Zalaegerszezen-római katolikus családban. Édesapja Bánhidi Károly (1871-1960) postai „távközlési vonalmester”; édesanyja Szabó Mária (1885-1956) háztartásbeli. 1903-ban kötöttek házasságot. Mindketten a keszthelyi Szent Miklós temetőben nyugszanak. Bánhidi Károly testvérei: Gyula (1909-1980) és Mária (1915-2002).

Az elemi iskolát Zalaegerszezen és Keszthelyen végezte el. 1924 júniusában érettségizett a keszthelyi Premontrei Gimnáziumban. Majd a budapesti Testnevelési Főiskolára járt. 1925. szeptember 1-jétől alkalmazták volt gimnáziumában, a keszthelyi Premontrei Gimnáziumban (az első két évben „helyettes” majd „rendes”) testnevelő tanárként.

Bánhidi Károly 1930 júniusában feleségül vette Pesti Karolint (Budapest, 1906. szeptember 5. – Budapest, 1986. január 3.). Három lányuk született (Keszthelyen) — Mária Magdolna (1931-2005), aki hat osztályt végzett a keszthelyi Premontrei Gimnáziumban, majd férjhez ment. Budapestre került, belőle főkönyvelő lett. Éva Karolin (1932), aki gimnáziumi tanulmányait a premontreieknél kezdte, de már az Állami Gimnáziumban érettségizett Keszthelyen 1952-ben. Testnevelő tanár lett 1955-ben, 1987-ig, nyugdíjazásáig is ebben a munkakörben dolgozott. Asszonyneve: Rada Józsefné. Beleznán lakik. (Belezná: település délre-délkeletre Nagykanizsától 24 km-re). Ildikó (1940) a Vajda János Gimnáziumból harmadik osztályos korában maradt ki, mert 1956-ban Ausztráliába disszidált. Ott ment férjhez. A férje nem magyar. Négy gyermekük született. Jelenleg is ott él. (Queensland: északkeleti tagállam Ausztráliában.)

Bánhidiak családneve 1934-ig Cziglin volt, akkor az egész család felvette a Bánhidi nevet.

A tanár úr családja nagyon vallásos volt. Vasár és ünnepnapokon együtt mentek misére. A családfőnek a Fő téri templom szentélyében (az oltártól balra) állandó ülőhelye volt.

Bánhidi Károly 1960. július 24-én halt meg Keszthelyen. Temetése 27-én volt a Szent Miklós temetőben. (Síremlékén születési éve tévesen szerepel: 1905. Helyesen: 1904.)

Bánhidi Károlyt tanítványai "Mester"-nek (olaszosan „Maestro”-nak, magyarosan „Mesztro”-nak) hívták. Jogosan, mert valóban mestere volt a szakmájának. 35 évig „szolgált” a testnevelés és a sport ügyét Keszthelyen mind a Premontrei, mind az Állami Gimnáziumban. Hűséges volt a „alma mater”-hez, ahova tanuló, majd ahol 1925-től 1960-ig, élete végéig hivatását gyakorolta, hét igazgatója alatt. (Berkes Ottó igazgatója volt már tanuló és tanár korában, 1936-ig. Két osztályfőnöke, Szerecz Imre 1936-tól 1941-ig, Szalay Albin 1941 és 1948 között.) az iskola államosításakor (1948. június 16.). 1948. szeptember 1-éig. Bánhidi Károly bízták meg igazgatói teendőik ellátásával. (További igazgatói: Gögös Ferenc 1948-1949, Szőkefalvy - Nagy Zoltán: 1949-1952, Furbás Nándor: 1952-1957, Dugonics József 1957-től.)

Bánhidi Károly alapelve egy latin szállóige volt, a római költő, Decimus Junius Juvenalis (Kr. u. 60 körül - 138 után) híres aforizmája:

„ Mens sana in corpore sano”

„Ép testben ép lélek”

Bánhidi Károly már tanárkodása első évétől arra törekedett, hogy minden területen a maximumot nyújtsa: A tornaszertár „öre”-ként (akkoriban így nevezték) szisztematikusan bővítette a szükséges eszközök körét az évtizedek során. A játékdélutánokat is ő vezette. Már 1925. szeptember 27-én megalapította a „Botond” Sportkört, amelynek vezetője is ő lett. A Sportkör tagja lett a „Középfokú Iskolák Országos Szövetség”-ének (KISOSz). Az első tanév 3 szakosztálya (játék, atlétika, szertorna) az évek során egyre bővült: úszás, evezés, vitorlázás, téli sportok (jégvitorlázás, mű-és gyorskorcsolyázás, jégkorong), kosárlabda, labdarúgás, vízilabda, tenisz, asztaltenisz. Az 1934/35-ös tanévtől a céllövészet, az 1936/37-es tanévtől pedig a vívásoktatás is bővítette a sportágak sorát. Minden sportágban rendszeresen iskolai versenyeket rendezett a tanévekben. Ezekre, valamint több megyei, területi és országos versenyre ő készítette fel sportolóit a minél eredményesebb szereplés érdekében. (Egyéni és csapatversenyek egyaránt folytak.) Minden tanév végén (1 vagy 2 napos) tornaünnepély volt, amelyen az iskola tanulói teljes létszámban vettek részt. Ezeket is és az utánuk következő több sportág versenyét is a tanár úr szervezte. Ugyanúgy a januári jelmezes jégkarneválokat is megszervezte. Tanév közben megszervezte a szertorna - jelvényt szerző versenyeket

is. Bánhidi Károly az 1927/28 tanévtől a Csónakázó és Korcsolyázó Egylet titkára is volt. Ekkor lett a Társaskör (Kaszinó) könyvtárosa is. Valamint a „Keszthelyi Levente Egyesület” 1. századának parancsnoka — főtiszt, főoktató is. Majd az 1941/42-es tanévtől a 79. Sz. Gróf Festetics György Cserkészcsapat csapattisztje, az 1942/43-as tanévtől levente-főoktató és helyettes parancsnok. (A parancsnok: Klempa Károly volt.)

A gimnázium az 1928/29-es tanévben a ligetben játékteret és tenispályát, valamint vízitelepet kapott Festetics Taszilló hercegtől. A tenispálya felügyelője is Bánhidi Károly lett. A vízitelepen sportház is épült ki: vitorlázó csónakkikötő, csónakház, hajóraktár (téli melegedővel), műhely. Végül a 7 darab evezős csónak, az 1-1 vitorlás és motorcsónak egész kis „flottát” jelentett. (A tanár úr szenvedélyes vitorlás volt.) Ezen a partszakaszon teremtette meg Bánhidi Károly a vízisportok üzésének lehetőségét (beleértve a téli sportokat is.)

A tornatermi gimnasztika és szertorna (ebben volt tanár úr diákkorában a legjobb), valamint a gimnázium udvarán végezhető rövid távú futáson és ugrásokon kívül Bánhidi Károly az atlétika gyakorlás feltételeit szervezte meg a Törekvés Sportegyesület pályáján. Ez a terület az 1920-as években a régi vasútállomás (ma: Baross utca) és a Halászcserda között, a vasúttól keletre a vízpartig tartott. Az 1930-as években már futópályával körített labdarúgópályát épített az egyesület. Ezen a 400 méteres hitelesített körpályán már lehetett rövid, közép és hosszú távú időméréses futóedzéseket és - versenyeket rendezni, valamint az ugró és dobószámokat is gyakorolhatták a tanulók. Itt rendezték meg a már említett tanév végi tornaünnepélyeket és az egyéb sportági versenyeket is.

Megjegyzem: Már az 1926/27-es és az 1927/28-as tanévben is jelentős sikereket ért el atlétikában a gimnázium, Nagykanizsán megnyerték a megyei atlétikai versenyt.

Még néhány kiemelkedő sikert is felsorolnék: Céllövészet: Bánhidi Károly tanítványai sorra nyerték a város és a Cserkészszövetség (országos) bajnokságait. 1933-ban Parragi István lett az országos első, majd a gimnázium tanulói három év alatt a Teleki Pál - vándordíjat is elhódította. Bánk Endre pedig 1936-ban a Salzburgi-Alpok Dachstein nevű helységben rendezett nemzetközi alpesi céllövőversenyen lett első.

1939/40-es tanévben ismét az atlétikában született jó eredmény: A szombathelyi területi versenyen, amelyen 8 iskola vett részt 120 fővel, 12 számban, a keszthelyieké lett a 3. hely. 1941/42-ben asztalteniszből nyerték meg a Festetics - Vándorszerleget.

A legnagyobb sikereket Bánhidi Károly legkedvesebb sportágában, a szertornában érték el tanítványai: Molnár József 1933-ban területi bajnok lett; Bánk Endre 1936-ban 2. Szombathelyen. 1935 márciusában az országos versenyen a gimnázium csapata a budapesti a Toldy reáliskola mögött a 2. helyen végzett. Egyéniben a "Toldys" Szabó Dániel mögött Bánk Endre végzett a 2. helyen. 1936/37, 1937/38, 1938/39 és 1939/40 újabb szertorna sikereket hozott, pl. a sümegi, szombathelyi és a soproni területi versenyeken 2. helyek, a soproni 1. hely, megyei 1. 2. és 3. hely, országos 3. hely.

Bánhidi Károly legsikeresebb tanítványa Lengvári - Csik Ferenc volt, aki az 1936-os berlini olimpián 100 m-es gyorsúszásban olimpiai bajnok lett, és a 4x200 m-es gyorsváltóban 3. (Rengeteg magyar bajnoki cím, több Európa-bajnoki győzelem valamint főiskolai világbajnoki 1. hely fűződik a nevéhez.)

Ő 1924-től (a 2. osztálytól) járt a keszthelyi gimnáziumba, és 1931-ben érettségizett. Bánhidi Károly 1929/30-as tanári noteszában szerepelnek 7. osztályos testnevelés jegyei: magatartás, mászórúd, nyújtó, korlát, ugrószekevény, svéd torna (gimnasztika), súlylökés: mind egyes; gyűrű: kettes. A gimnázium válogatottjában rúdugrásban a 3. , korlátban és nyújtóban 4. helyen, magasugrásban 10. helyen szerepel (akkoriban 1-es volt a legjobb osztályzat). Csik Ferenc 16 évesen vett részt az első úszóversenyén, amelyet a keszthelyi móló és szigetfürdő között tartottak meg. Még mellúszásban szerepelt. Az akkori starthelyen 2014-ben egészalakos szobor készült róla.

Testvére, Lengvári Ákos (aki egy osztályba járt vele) is volt országos úszóbajnok. Bánhidi Károly a keszthelyi Mezőgazdasági Akadémián is tartott testnevelésórákat és sportfoglalkozásokat.

* * * *

Sajnos - részben 1945 után alig maradt írásos anyag Bánhidi Károlyról. Azt tudjuk, hogy, 1948-ban választmányi tagja volt a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete Keszthelyi Járási csoportjának. A Választmány alkalmasnak találta,

és így kinevezését javasolta szakfelügyelőnek a szombathelyi Területi Főigazgatóságnál. (Szakszervezeti sportfelelős is volt.)

Vida Zsolt az 1952/53-as tanévben IV.C osztályos volt, aki így emlékezik vissza rá:
„... kétféle diákot ismert a SZERtornászt és a többieket. Osztályunkban ...a »négy László « (Máté, Török, Z.Szabó, Németh) volt a sztár. Ők voltak a menők a gyűrűn, a lovon, a nyújtón meg a korláton...”

A tanár úr (fakultatívan) kardvívást még akkor is oktatott. (Városi bemutató is volt.)
Az 1953. májusi „házi” vívóversenyen Vida Zsolt 3. lett. (1. Krasznai, 2. Török, 3. Vida, 4. Kovács, 5. Lelik, 6. Piller, 7. Szabó.)

*****

Bánhidi Károly sportolója volt (1956-58 között) Babai József, aki később hétszeres magyar bajnok lett tízpróbában, 1969-ben az athéni Európa Bajnokságon a 11.; 1971-ben a helsinki Európa bajnokságon a 10. helyet szerezte meg (1963-1972).

*****

Végül egy régi emlék Bánhidi Károlyról: Ha előjön a szó a szertornáról, nem is beszélve a súlylökésről, máig hallom tanár úr „feddő” szavait és akkor még szépen mondtam. (Pedig apám, az 1925/26-os tanévben, 3. lett a házi súlylökő - versenyen.)
Én – lévén eléggé vékony testalkatú akkor is – inkább a magas- és távolugrást kedveltem, s a labdajátékokat. Ennek alapjait a „Mester” plántálta belém úgy, hogy egyetemista koromban a testnevelési órákon ebből „éltem” Így tudtam megugorni a testmagasságomat, a 183 cm-t. Távolugrásban pedig a 620 cm körüli kísérletek „jöttek be.”

Köszönöm Neki mindezeket!

Kardos József